

Bồi dưỡng kỹ năng làm việc nhóm cho sinh viên năm thứ nhất ở phân hiệu Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa

Lê Trí Nhượng

ThS. Phân hiệu Trường ĐH TN&MT Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa

Received: 03/10/2023; Accepted: 6/10/2023; Published: 10/10/2023

Abstract: Students are the elite force of society and an important foundation in the country's development process. Therefore, improving the level of thinking, the ability to evaluate practical problems as well as perfecting soft skills during the study and work process is extremely important. Solidarity, discipline, respect for the common good, for the sake of the collective, are the necessary qualities of an intellectual in the new era. Currently, coordination, solidarity, and teamwork skills are a trend that every student needs to participate in during the learning process, as well as career orientation for themselves in the future.

Keywords: Teamwork skill; student; university...

1. Đặt vấn đề

Kỹ năng phối hợp, tinh thần tập thể là một trong những yếu tố quan trọng hàng đầu trong toàn bộ hệ thống kỹ năng (KN) mềm đối với quá trình học tập và làm việc trong các tổ chức chính và nhà trường hiện nay. Đối với sinh viên (SV) năm thứ nhất phân hiệu Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường ĐHTN&MT Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa hiện nay, KN làm việc theo nhóm trong quá trình học tập vẫn là một nội dung nan giải đối với nhà trường và bản thân mỗi SV. Xét theo khía cạnh khách quan, tác dụng của hoạt động làm việc theo nhóm rất khoa học, nhưng yêu cầu đặt ra trong quá trình thực hiện cũng không phải dễ thực hiện; về mặt chủ quan, SV năm thứ nhất có rất ít kinh nghiệm thực tiễn, xuất thân từ nhiều vùng miền với những đặc thù riêng có, chịu sự tác động chi phối của các yếu tố xã hội với mức độ khác nhau, việc tìm ra điểm chung để tạo thành một nhóm cũng là những khó khăn. Vì vậy, vấn đề đặt ra là làm thế nào để PP học tập theo nhóm đạt được hiệu quả, được thực hiện rộng rãi, trở thành một trong những PP tư duy trọng tâm của nhà trường; giúp SV nhanh chóng lĩnh hội, chiếm lĩnh tri thức, có được kết quả học tập tốt nhất trong suốt quá trình giáo dục của hệ thống sư phạm nhà trường.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm và một số kỹ năng cơ bản trong quá trình làm việc nhóm

KN làm việc nhóm (hay còn gọi là teamwork skills) là khả năng hợp tác, làm việc chung với một nhóm người, nhằm mục tiêu đạt được kết quả tốt nhất cho công việc chung. KN làm việc nhóm sẽ bao gồm

việc các thành viên đóng góp ý kiến, giúp đỡ, hỗ trợ nhau khi thực hiện công việc. Về mặt lý luận, hiệu quả của hoạt động nhóm trong học tập là không thể phủ nhận, nhưng trên thực tế không phải SV năm thứ nhất nào cũng đạt kết quả cao khi học và làm việc theo nhóm, thậm chí ít hiệu quả hơn so với làm việc cá nhân. Bởi cơ bản SV năm thứ nhất của nhà trường chưa thực sự hiểu được bản chất của vấn đề làm việc theo nhóm là như thế nào. Chưa nắm bắt được những KN cơ bản trong việc tạo và hoạt động nhóm. Nhóm làm việc hiệu quả chỉ khi nào phát huy được toàn bộ tiềm lực của mỗi thành viên trong nhóm. Việc tạo nhóm không được hiểu theo phép cộng, là sự chắp ghép tạm thời của từng cá nhân, mà ở đây, nhóm phải là sự tương tác trên cơ sở mối quan hệ cộng hưởng tạo nên sức mạnh chung với mục tiêu chung.

KN đầu tiên khi làm việc nhóm mà SV năm thứ nhất cần phải tập trung chính là KN bao quát các vấn đề cần trình bày và diễn đạt. Đây là nền tảng cơ bản đầu tiên của việc thành lập nhóm, mỗi thành viên mang những yếu tố chủ quan riêng biệt, chính vì vậy khi thành lập nhóm, đưa nhóm vào hoạt động phải dựa trên tiêu chí phổ quát, vì mục tiêu chung của tập thể nhóm và thành tích của mỗi thành viên trong nhóm.

KN lắng nghe, tiếp nhận và xử lý thông tin cũng là một nội dung hết sức quan trọng. Các thành viên trong nhóm phải biết lắng nghe ý kiến dựa trên tiêu chí tôn trọng lẫn nhau. Các ý kiến đóng góp phải mang tính chất xây dựng, trong quá trình này phải làm tốt nội dung thanh lọc, phân tích và xử lý thông tin, từ đó tạo nên sự thống nhất cao trong nhóm.

KN thuyết phục và chia sẻ công việc dựa trên nền tảng các thành viên đưa ra ý kiến, nếu có lợi cho tập thể nhóm thì cần thuyết phục các thành viên còn lại thực hiện theo. Trên cơ sở thống nhất, từ đó phân công trách nhiệm, chia sẻ công việc một cách hợp lý cho từng thành viên. Việc phân chia công việc phải dựa trên sự bình đẳng, khách quan và công tâm. Tránh áp đặt yếu tố chủ quan trong quá trình chia sẻ công việc. Chỉ có như vậy mỗi thành viên trong nhóm mới phát huy tối đa trí và sức lực của bản thân.

KN sáng tạo và đánh giá của nhóm. Đây cũng là một trong những KN quan trọng đối với SV năm thứ nhất, bởi vì khối lượng kiến thức cơ sở của SV trong giai đoạn này thường rất lớn, chính vì vậy rất cần sự sáng tạo trong quá trình làm việc của nhóm. Tránh dập khuôn, máy móc thiếu tính đổi mới. Cùng với đó, phải định kỳ tổng kết, rút kinh nghiệm, đánh giá hiệu quả làm việc của các thành viên và thành tích chung của nhóm để có sự phê bình, điều chỉnh hay khích lệ.

Đồng thời để nhóm hoạt động và đạt được kết quả cao, thì người trưởng nhóm cần phải có được khả năng ra quyết định, sáng tạo trong việc điều hành nhóm. Cảm thấy nội dung nào có lợi cho các thành viên trong nhóm, cần cố gắng thực hiện. Tự tin dựa trên nền tảng khoa học và phân tích kỹ lưỡng thực tế đang diễn ra sẽ là điểm đột phá cho kết quả làm việc của nhóm.

2.2. Thực trạng và một số biện pháp bồi dưỡng kỹ năng làm việc nhóm cho SV năm thứ nhất - Phân hiệu Trường ĐH TN&MT Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa

Phần lớn GV và SV năm thứ nhất đã nhận thức được vị trí, vai trò và ý nghĩa của PP làm việc theo nhóm. PP này đã tạo cơ hội cho SV được tiếp cận với những cơ hội mới, được thể hiện mình, từ đó rèn luyện tư duy, bản lĩnh và khả năng phán đoán các vấn đề thực tiễn đặt ra. Đồng thời thông qua quá trình làm việc theo nhóm đã tạo nên sự gắn kết hơn đối với các thành viên trong lớp.

GV đã tích cực vận dụng các PP dạy học theo nhóm trong quá trình truyền tải tri thức cho người học. Tích cực đổi mới PP dạy học, tạo nên môi trường kích thích sự say mê học tập và đoàn kết.

Phần lớn SV năm thứ nhất của nhà trường đều có hứng thú với phương pháp làm việc theo nhóm, bởi lợi ích mang lại thực sự rõ nét. Qua điều tra có hơn 60% SV được hỏi bày tỏ sự đồng tình cao với PP làm việc này, hơn 20% có biểu hiện trung lập. Đây là những thành công bước đầu khẳng định tính khoa

học của PP làm việc theo nhóm của SV năm thứ nhất của phân hiệu Trường ĐH TN&MT Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa

Tuy vậy KN làm việc theo nhóm của SV năm thứ nhất ở phân hiệu Trường ĐH TN&MT Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa hiện nay vẫn còn bộc lộ một số bất cập, hạn chế nhất định. Xét về mặt tổng quan có thể thấy PP này đã và đang từng bước phát triển, song đi sâu và phân tích thì hoạt động này chưa thực sự phát huy được bản chất vốn có của nó. Hoạt động làm việc nhóm còn mang tính hình thức ở một số bộ phận. Quá trình hoạt động vẫn chỉ chú trọng vào nội dung nộp bài cho GV chứ chưa thực sự phát huy được trí tuệ tập thể, chưa hiểu hết ý nghĩa, vai trò của hoạt động nhóm trong tương lai của mỗi SV. Do đó KN, kỹ xảo trong hợp tác làm việc nhóm chưa tốt.

Một bộ phận không nhỏ SV đều thiếu các KN mềm cần thiết trong quá trình hoạt động nhóm như: KN thuyết phục, KN sáng tạo, KN lắng nghe, KN quyết định... Cá biệt nhiều SV còn chưa từng tiếp xúc với hoạt động làm việc theo nhóm chiếm 10%; số SV cảm thấy không hứng thú và không muốn tham gia hoạt động làm việc theo nhóm chiếm 10%. Ý thức tham gia đóng góp ý kiến của SV còn chưa cao, một số SV còn có biểu hiện trông chờ, ỷ lại vào người khác.

Tất cả những vấn đề đặt ra ở trên một lần nữa cho thấy, KN làm việc theo nhóm của SV năm thứ nhất của phân hiệu Trường ĐH TN&MT Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa hiện nay vẫn còn những bất cập. Để phát huy ưu điểm và khắc phục hạn chế khuyết điểm, chúng tôi đề xuất một số biện pháp như sau:

Một là, làm tốt công tác định hướng, giúp SV có được tâm thế vững vàng để tham gia hoạt động:

Đây là nội dung giải pháp cơ bản đầu tiên, để hoạt động làm việc theo nhóm của SV năm thứ nhất của nhà trường đạt được hiệu quả cao cần hướng các thành viên trong nhóm tới một mục đích nhất định, đây là cơ sở của tính tích cực, hành vi có lựa chọn của chủ thể. Tâm thế sẵn sàng nhận và thực hiện nhiệm vụ của nhóm SV là một trong những đặc trưng tiêu biểu của bầu không khí tâm lý xã hội lành mạnh, tích cực của nhóm. Đó là sự sẵn sàng bên trong của từng thành viên cho việc thực hiện một nhiệm vụ chung nào đó. Tâm thế tốt của mỗi cá nhân chính là mắt xích quan trọng, có tác dụng định hướng nhận thức, tình cảm, ý chí và mọi hành động của nhóm vào nhiệm vụ được giao. Tâm thế sẵn sàng nhận nhiệm vụ còn giúp cho họ có xu hướng tự đánh giá mình theo những đòi hỏi của từng vấn đề cụ thể, kích thích cá nhân nâng cao chất lượng, hiệu quả công việc, có

ý chí, quyết tâm cao, sẵn sàng hoàn thành các nhiệm vụ nhà trường đặt ra.

Hai là, hoàn thiện KN giao tiếp và lắng, phân tích, chia sẻ các ý kiến vì lợi ích của tập thể:

Trong làm việc nhóm của SV, KN cơ bản về giao tiếp là điều cốt lõi để nhóm làm việc một cách hiệu quả, các thành viên trong nhóm cần phải giao tiếp với nhau một cách cởi mở và trung thực, bản thân từng người phải được thoải mái nói lên chính kiến của mình và thể hiện mối quan tâm thực sự đối với các thành viên khác trong nhóm. Giao tiếp hiệu quả trong nhóm sẽ mang lại sự thấu hiểu, sự sáng tỏ và cách thức làm việc cũng dễ dàng hơn. Ngược lại, giao tiếp không tốt sẽ làm ảnh hưởng đến khả năng phối hợp giữa các thành viên trong nhóm. Giao tiếp tốt là điều kiện cần thiết để nâng cao tính hợp tác trong hoạt động sự phạm của nhóm SV.

Lắng nghe, phân tích để thấu hiểu và chia sẻ là một phẩm chất quý của mỗi nhóm SV, sự lắng nghe chính là thái độ tích cực của chủ thể biết tôn trọng các thành viên khác, là sự biểu hiện trước tiên của tinh thần phối hợp với nhau trong nhóm. Thực tế, những người thực sự biết lắng nghe và nhất là nghe để nắm bắt được ý nghĩa sâu sắc trong lời nói của người khác, trong làm việc nhóm SV, là KN rất quan trọng và cần thiết góp phần nâng cao kết quả làm việc nhóm.

Ba là, cập nhật, phân tích thông tin chính xác, kịp thời, thái độ ứng xử chuẩn mực:

Trong các hoạt động của SV việc trao đổi, cập nhật, phân tích thông tin chính xác và kịp thời là rất quan trọng và cần thiết, đó là trách nhiệm của cả người nói và người nghe. Người nói phải chủ động thể hiện ý tưởng một cách chính xác và rõ ràng, người nghe phải hiểu được nội dung của người đã nói và có thể yêu cầu giải thích những điều chưa rõ ràng. Sự phối hợp nhịp nhàng, ăn khớp giữa các thành viên trong nhóm bảo đảm cho sự truyền đạt thông tin diễn ra thuận lợi là một yếu tố làm nên sự thành công trong làm việc của nhóm sinh viên. Khi làm việc nhóm, các thành viên cần xác định rõ ràng vai trò, trách nhiệm của mình với nhiệm vụ được giao, bản thân từng thành viên phải nỗ lực cao để hoàn thành tốt nhiệm vụ được trường nhóm phân công, với các thành viên bên cạnh xác định rõ nhiệm vụ của mình cần phải sẵn sàng hỗ trợ đồng nghiệp trong những công việc khó khăn đòi hỏi có sự cộng tác của cả nhóm. Mặt khác, các thành viên cần có nguyện vọng chung sống với các sự kiện, biến cố xảy ra dù là thuận lợi hay khó khăn. Khi phẩm chất tâm lý này có

ở nhóm sẽ làm tăng thêm sự thân thiết, gần gũi giữa họ. Nhóm SV cần có sự rung cảm với những thành công cũng như thất bại của nhau.

Bốn là, xây dựng môi trường tích cực trong nhóm:

Môi trường của nhóm chính là nền tảng cơ sở để nhóm hoạt động được tốt hay không, chính vì vậy, việc xây dựng thái độ, cử chỉ, hành vi của từng thành viên trong nhóm là rất quan trọng. Đây là một phẩm chất tâm lý bên trong của mỗi cá nhân, nó trực tiếp quyết định hành vi mỗi cá nhân, thể hiện cách nghĩ, cách nhìn và thôi thúc hành động chủ thể theo một hướng tiến bộ nào đó trước một vấn đề hay một lĩnh vực cụ thể. Thái độ tích cực trong làm việc nhóm quyết định sự tận tâm, tận lực, thể hiện ý thức trách nhiệm cao với nhiệm vụ của các thành viên, ở đó SV có chung một suy nghĩ tích cực, làm việc một cách nhiệt tình, nghiêm túc và luôn mong muốn sẽ mang lại những kết quả học tập, nghiên cứu khoa học tốt đẹp.

Ngược lại nếu không xây dựng được môi trường tích cực trong nhóm sẽ làm ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng hiệu quả công việc, phá hỏng nỗ lực chung của cả nhóm, thậm chí có thể làm tan rã nhóm.

3. Kết luận

Làm việc nhóm là một trong những PP đặc trưng của dạy học hợp tác, là PP dạy học có nhiều ưu điểm nổi bật trong dạy học giải quyết vấn đề, phát triển giá trị và KN sống, bồi dưỡng tình cảm và các phẩm chất nhân cách cho SV gắn mình trong tổ chức, trong cuộc sống đời mới và phát triển đất nước.

Qua quá trình nghiên cứu và đánh giá thực trạng, tác giả đưa ra 4 biện pháp nhằm bồi dưỡng KN làm việc nhóm cho SV năm thứ nhất của Phân hiệu Trường ĐH TN&MT Hà Nội tại tỉnh Thanh Hóa được áp dụng vào thực tiễn giảng dạy, đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ của giáo dục trong giai đoạn hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đặng Thành Hưng (2002), *Dạy học hiện đại: Lí luận - biện pháp - kĩ thuật*, NXB ĐHQG, Hà Nội.
- [2]. Michel Maginn, (2007), *Thúc đẩy nhóm làm việc hiệu quả*, NXB Tổng hợp TP.Hồ Chí Minh.
- [3]. Nguyễn Thị Hồng Nam (2002), *Tổ chức dạy học hợp tác trong học tập theo hình thức thảo luận nhóm*, Tạp chí Giáo dục, số 26 tháng 3. Hà Nội
- [4]. Trần Thị Bích Nga và cộng sự (2006), *Xây dựng nhóm làm việc hiệu quả*, Creating Teams with an Edge, Cẩm nang kinh doanh Harvard, NXB Tổng hợp TP. Hồ Chí Minh.
- [5]. Vũ Hoàng Ngân, Trương Thị Nam Thắng, (2009), *Xây dựng và phát triển nhóm làm việc*, NXB Phụ nữ. Hà Nội